

Matura Tamás
A második Kína-sokk:
Az európai ipar és a világgazdasági egyensúly új kihívása¹

Vezetői összefoglaló

- A második Kína-sokk nem egyszerűen a kínai export újabb hulláma, hanem a kínai ipari és technológiai verseny magasabb hozzáadott értékű ágazatokra való kiterjedése.
- A magas kínai megtakarítási és beruházási ráta, a gyenge belföldi fogyasztás és az ebből fakadó kapacitásfelesleg egyre nagyobb exportnyomást eredményez. Ezt a technológiai fejlődés, a méretgazdaságosság, az integrált beszállítói rendszerek és az állami iparpolitika erősítik.
- A folyamat különösen az európai, feldolgozóiparra épülő gazdasági modellt érintheti. A kockázat nem csupán piaci részesedések elvesztése, hanem az ipari értékláncok, a technológiai kapacitások és a gazdasági autonómia gyengülése.
- Az EU kereskedelemvédelmi és gazdaságbiztonsági eszközei fontosak, de önmagukban nem elegendők. A versenyképesség, az innováció, az energia- és finanszírozási feltételek javítása nélkül a piacvédelem csak időt nyer.
- A kínai beruházások rövid távon jelentős lehetőségeket kínálnak hazánk számára, de tartós előnyt csak akkor teremtenek, ha növelik a hazai technológiai és hozzáadott értéket, nem csupán új összeszerelési kapacitásokat hoznak létre.

A „második Kína-sokk” a világgazdasági verseny új szakaszát jelzi, amelyben a kínai vállalatok egyre nagyobb kihívást jelentenek a hagyományos ipari nagyhatalmak számára a technológiaintenzív ágazatokban. Az első Kína-sokkal ellentétben, amely elsősorban a munkaintenzív feldolgozóipart érintette, az új versenyhullám Európa ipari bázisát és technológiai képességeit meghatározó ágazatokat veszélyeztet. A folyamat hátterében nem csupán az állami támogatások, hanem a kínai beruházásvezérelt növekedési modell, a gyenge belső kereslet, a túlzott termelési kapacitások, a technológiai felzárkózás és az integrált beszállítói hálózatok is állnak. A tanulmány bemutatja a második Kína-sokk kialakulásának mechanizmusait, Európa sérülékenységét és az Európai Unió lehetséges válaszait. Emellett elemzi a magyarországi következményeket is, ahol a kínai beruházások lehetőséget teremtenek az ipari felzárkózásra, ugyanakkor tovább mélyíthetik a meglévő függőségeket.

1. Bevezetés

Néhány évvel ezelőtt egy párizsi, zártkörű szakmai eszmecserén kutatók és az európai autóipar vezető vállalatainak képviselői vitatták meg a gyorsan növekvő kínai gépjármű-export várható következményeit. Meglepetésemre a résztvevők között az Airbus egyik képviselője is jelen volt. A kávészünetben arról kérdeztem, miért tartja fontosnak az eseményt egy repülőgépgyártó vállalat. Válasza röviden az volt, hogy bár Kína ekkor még elsősorban az európai autóipar

¹ Matura Tamás (tamas.matura@uni-corvinus.hu), a Budapesti Corvinus Egyetem docense, a Közép- és Kelet-Európai Ázsiai Kutató Központ alapítója és a European Think Tank Network on China kutatói hálózat magyar alapító tagja.

versenytársaként jelent meg, ha sikeresen képes lesz magasabb hozzáadott értékű iparágakban is felépíteni globális versenyelőnyét, előbb-utóbb a légijármű-gyártás is sorra kerülhet. Ekkor még kevés szó esett a „második Kína-sokkról” Magyarországon, az elmúlt évek fejleményei azonban egyre inkább ezt a forgatókönyvet látszanak igazolni. Az fenti történet természetesen nem tekinthető önmagában empirikus bizonyítéknak, jól szemlélteti azonban azt a stratégiai dilemmát, amelyre az alábbi tanulmány fókuszál.

A Kína (Kínai Népköztársaság, KNK) világgazdasági integrációját követő első évtizedekben a kínai exportexpanszió elsősorban az alacsonyabb hozzáadott értékű, munkaintenzív iparágakban okozott jelentős alkalmazkodási kényszert a fejlett gazdaságok számára. A WTO-hoz való 2001-es csatlakozást követően Kína a világgazdaság egyik legfontosabb ipari központjává vált, miközben az olcsó munkaerő, a külföldi működőtőke, a technológiatranszfer és a gyorsan bővülő termelési kapacitások együttesen példátlan exportnövekedést tettek lehetővé. Az úgynevezett első Kína-sokk következményeit azóta számos kutatás dokumentálta, különösen az amerikai ipari foglalkoztatásra és az érintett régiók társadalmi-politikai viszonyaira gyakorolt hatásokat.

A jelenlegi helyzet azonban több szempontból eltér az első Kína-sokktól. Kína időközben jelentős technológiai és ipari felzárkózást hajtott végre, miközben gazdasági növekedési modelljének alapvető egyensúlytalanságai (mindenekelőtt a magas megtakarítási és beruházási ráta, illetve a viszonylag alacsony háztartási fogyasztás) csak korlátozottan változtak. Az ebből fakadó ipari kapacitásfelesleg egyre nagyobb mértékben jelenik meg a fejlett technológiájú termékek exportjában, többek között az elektromos járművek, akkumulátorok, napelemek, gépipari termékek és más stratégiai jelentőségű iparágak esetében.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy indokolt-e mindezt a „második Kína-sokk” fogalmával leírni, és ha igen, miben különbözik annak természete az első sokkétól. Központi állítása szerint a két folyamat közötti legfontosabb különbség nem pusztán az exportált termékek technológiai színvonalában rejlik. A második sokk azért jelenthet lényegesen nagyobb kihívást Európa számára, mert immár olyan iparágakat érint, amelyek a kontinens fejlett ipari bázisának, exportképességének és technológiai autonómiájának meghatározó elemei. Míg az Egyesült Államok az első Kína-sokk idején részben képes volt a szolgáltatási és technológiai szektorok felé áthelyezni gazdasági súlypontját, azaz előre tudott lépni a hozzáadott érték láncban, addig Európa számára kevésbé egyértelmű, hogy rendelkezésére áll-e hasonló alkalmazkodási út.²

A kérdés ezért nem csupán az, hogy képes-e Kína tovább növelni globális ipari részesedését, hanem az is, hogy az Európai Unió és benne Magyarország milyen gazdasági, társadalmi és politikai következményekkel számolhat, ha a kínai verseny immár a magas hozzáadott értékű iparágakban is tartósan erősödik. Az elemzés ennek megfelelően az első Kína-sokk tapasztalataiból kiindulva vizsgálja a kínai növekedési modell jelenlegi sajátosságait, a második sokk kialakulásának mechanizmusait, Európa sérülékenységét, valamint az Európai Unió előtt álló lehetséges válaszokat.

2. Az első Kína-sokk

A „Kína-sokk” (China Shock) fogalma eredetileg nem a kínai gazdaság egészének felemelkedését jelöli, hanem azt a sajátos kereskedelmi és munkaerőpiaci alkalmazkodási folyamatot, amelyet Kína világgazdasági integrációjának felgyorsulása váltott ki a fejlett országokban. A jelenség időbeli lehatárolása nem teljesen egyértelmű: Kína exportorientált fejlődése már az 1990-es években jelentős lendületet kapott, a folyamat azonban a 2001-es WTO-csatlakozást (Kereskedelmi Világszervezet) követően gyorsult fel igazán. Donald Trump amerikai elnök ezt tekinti „ősbűnnek”, és kárhozzátja a Clinton kormányt azért, hogy

² AUTOR, David H. et al.: The China Syndrome: Local Labor Market Effects of Import Competition in the United States. *American Economic Review*. 103:6 (2013) 2121–2168.

mindezt lehetővé tette a Népköztársaság számára. A kínai export növekedése az ezt követő évtizedben olyan mértékű volt, hogy az importverseny az Egyesült Államok és más fejlett gazdaságok számos, korábban versenyképesnek tekintett iparágában strukturális alkalmazkodást kényszerített ki.³

A folyamat mögött több, egymást erősítő tényező állt. A kínai gazdasági reformok és a külkereskedelmi nyitás következtében az ország fokozatosan bekapcsolódott a globális termelési láncokba. A külföldi működőtőke jelentős technológiai, szervezési és menedzsmentismereteket közvetített, miközben a kínai vállalatok egyre nagyobb méretgazdaságossági előnyökre tettek szert. Ehhez társult a fejlett országokhoz képest rendkívül alacsony munkaerőköltség, amely különösen a munkaintenzív feldolgozóipari ágazatokban biztosított erős versenyelőnyt. A WTO-csatlakozás ennek a már korábban megkezdődött folyamatnak adott új lendületet azáltal, hogy kiszámíthatóbbá és szélesebbé tette Kína hozzáférését a fejlett gazdaságok piacaihoz.

A kínai exportexpánzió első hullámának termszerkezete is lényeges. Az Egyesült Államok és Európa elsősorban olyan termékekben szembesült erősödő kínai versennyel, mint a ruházati cikkek, textíliák, játékok, egyszerű elektronikai termékek, műanyag- és fémtermékek, illetve más, viszonylag alacsony hozzáadott értékű iparcikkek. Ezek előállításukor korábban jelentős részben a fejlett országokban történt, ezért a kínai import növekedése közvetlenül érintette az ottani feldolgozóipari munkahelyeket.

Mindennek jelentőségét elsősorban David Autor, David Dorn és Gordon Hanson kutatásai tették világossá. A szerzők az Egyesült Államok helyi munkaerőpiacait vizsgálva kimutatták, hogy a kínai importnak erősebben kitett térségekben számottevően csökkent a feldolgozóipari foglalkoztatás, emelkedett a munkanélküliség, mérséklődött a munkaerőpiaci részvétel és csökkentek a bérek. Becslésük szerint a kínai importverseny a 2000-es években az amerikai feldolgozóipari foglalkoztatás csökkenésének mintegy egy-negyedéért volt felelős.

A kutatások egyik legfontosabb tanulsága ugyanakkor nem is az aggregált foglalkoztatási hatás nagysága, hanem annak térbeli koncentrációja és tartóssága. Az amerikai tapasztalat azt mutatta, hogy ez az alkalmazkodás lényegesen lassabban és tökéletlenebbül ment végbe, mint azt a korábbi elméleti várakozások alapján feltételezni lehetett. Autor, Dorn és Hanson későbbi elemzése szerint a kínai importversenynek kitett amerikai térségekben 2019-ben is kimutathatóak voltak a foglalkoztatásra és egy főre jutó jövedelemre gyakorolt negatív hatások.

Ez azért különösen fontos, mert a Kína-sokk nem csupán gazdasági, hanem társadalmi és politikai következményekkel is járt. Egyes amerikai ipari régiókban a feldolgozóipari munkahelyek megszűnése nem átmeneti munkanélküliséget, hanem tartós gazdasági leépülést eredményezett. Az érintett munkavállalók számára sok esetben nem állt rendelkezésre olyan helyi alternatíva, amely a korábbi bérekhez és társadalmi státuszhoz hasonló megélhetést biztosított volna. A munkaerő mobilitását a földrajzi kötődés, a családi és lakhatási viszonyok, valamint a megfelelő képzettség hiánya is korlátozta. Így a globalizációból származó aggregált nyereségek és veszteségek térben és társadalmilag nagyon egyenlőtlenül oszlottak meg.

A politikai következményekre vonatkozó kutatások szintén figyelemre méltóak. Autor, Dorn, Hanson és Majlesi az Egyesült Államok 2000 és 2016 közötti választási adatait elemezve arra jutottak, hogy a kínai importversenynek jobban kitett helyi munkaerőpiacokon erősödött a politikai polarizáció, és több esetben jobbra tolódott a választói magatartás. A szerzők ugyanakkor óvatosan fogalmaznak: eredményeik nem azt jelentik, hogy a kínai importverseny önmagában magyarázná a 2016-os politikai fordulatot és a MAGA mozgalom megjelenését, hanem azt, hogy a kereskedelmi sokk hozzájárult az ideológiai és politikai átrendeződéshez.

³ *Ibid.*

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az első Kína-sokk abszolút negatív lett volna az amerikai vagy európai gazdaságok számára. Az olcsóbb importtermékek növelték a fogyasztók vásárlóerejét, miközben a nemzetközi munkamegosztás erősödése számos vállalat számára csökkentette a termelési költségeket. A kereskedelem liberalizációja egyben lehetővé tette, hogy a fejlett országok egyes vállalatai magasabb hozzáadott értékű tevékenységekre specializálódjanak. A probléma ezért nem a kereskedelmi nyitás aggregált mérlegének egyszerűen pozitív vagy negatív eredménye volt, hanem az, hogy a nyereségek és veszteségek eloszlása jelentős társadalmi és területi egyenlőtlenségeket hozott létre.⁴

Az első Kína-sokk egyik további sajátossága, hogy elsősorban a fejlett országok iparának alsóbb és középső szegmenseit érintette. A kínai vállalatok ekkor még döntően olyan termékekben váltak globális szereplővé, amelyek előállításának technológiai belépési korlátai viszonylag alacsonyak voltak. A fejlett gazdaságok számára ezért – legalábbis elméletileg – rendelkezésre állt egy alkalmazkodási stratégia: a munkaintenzív és alacsony hozzáadott értékű termelés visszaszorulását ellensúlyozhatta a szolgáltatások, a fejlett technológiai iparágak és a tudásintenzív tevékenységek növekedése. Sokan éppen azzal érveltek, hogy az olcsóbb és gyakran környezetszennyező ipari termelés Kínába települése lehetőséget teremtett a fejlett országok számára arra, hogy feljebb lépjenek a hozzáadott érték láncban. Csakhogy, ahogy ezt alább látni fogjuk, mindez csupán részlegesen és ideiglenesen sikerült, hiszen a kínai fejlődés nem állt meg ezeken a szinteken, és mára sok területen már a fejlett ipari szektorokat is nyomás alá helyezte. A későbbi jövő fejlődésére ugyanis sikeres esetben jellemző, hogy idővel utoléri a legfejlettebb szereplőket, hiszen a technológiák és know-how átvételével lerövidíthető az innováció folyamata, míg az élen haladók továbbra is csak nagy erőfeszítéssel érhető el a további fejlődés.

Éppen ez a körülmény teszi különösen fontosá az első Kína-sokk tapasztalatait a jelenlegi folyamat megértéséhez. A kínai gazdaság ugyanis az elmúlt két évtizedben nem maradt az olcsó munkaerőre épülő termelés szintjén. Technológiai képességei jelentősen fejlődtek, vállalatai pedig egyre több olyan iparágban váltak globális versenytárrá, amelyek korábban elsősorban a fejlett országok specializációs területének számítottak. Az első Kína-sokk tehát nem pusztán egy lezárult globalizációs epizód, hanem annak az alkalmazkodási folyamatnak az előzménye, amelynek új szakaszát a második Kína-sokk jelentheti.

A jelenlegi helyzetben ráadásul már Európa is egyre közvetlenebbül érintett. Az Európai Központi Bank friss elemzése szerint a kínai import térnyerése az európai piacon különösen a közepes és magas technológiai szintű iparágakban gyorsult fel, miközben az európai vállalatok kínai exportteljesítménye nem követte a kínai import növekedését. Ez lényeges különbséget jelent a 2000-es évekhez képest, és egyben átvezet a második Kína-sokk kérdéséhez.⁵

3. A kínai export sikerének háttere

A második Kína-sokk megértéséhez nem elegendő a kínai iparpolitika vagy az egyes kínai vállalatok versenyképességének vizsgálata. A kínai exportteljesítmény mögött mindenekelőtt egy olyan extenzív makrogazdasági modell áll, amely hosszú időn keresztül a megtakarítások és a beruházások rendkívül magas szintjére, valamint a háztartási fogyasztás viszonylag alacsony súlyára épült. Ez a szerkezet lehetővé tette az ország termelési kapacitásainak rendkívül gyors bővítését, ugyanakkor idővel egyre nehezebbé tette a megtermelt javak belföldi értékesítési arányának növelését és ehelyett tovább fokozta az exportkényszert. Kína gazdasági felzárkózásának egyik sajátossága ugyanis a kiemelkedően magas megtakarítási ráta volt. A háztartások megtakarításait részben a fejlett országokénál kevésbé kiterjedt szociális biztonsági rendszer, a demográfiai öregedés, valamint a jövőbeli jövedelmekkel és foglalkoztatással kapcsolatos

⁴ *Ibid.*

⁵ AMICUCCI, Alessandra et al.: The impact of China's industrial rise on the euro area. *ECB Economic Bulletin*. Issue 3/2026 (2026).

bizonytalanság ösztönözte. Ehhez társult a vállalati és állami szektor magas megtakarítási és beruházási hajlandósága. Az IMF 2026-os elemzése szerint a kínai gazdaság továbbra is strukturálisan túlzottan beruházásfüggő: 2025-ben a bruttó nemzeti megtakarítás a GDP 42,1 százalékát (ugyanaz az USA-ban 17-18 százalék volt), míg a tőkeképzés 38,8 százalékát tette ki.⁶

A magas megtakarítás önmagában természetesen nem probléma. Egy gyorsan fejlődő gazdaságban éppen a megtakarítások teszik lehetővé a beruházások finanszírozását, az infrastruktúra kiépítését és az ipari kapacitások bővítését. Kína esetében azonban a beruházási ráta tartósan olyan magas szinten rekedt, amelyet a belföldi fogyasztás nem tudott megfelelő mértékben ellensúlyozni. A gazdasági növekedés ezért hosszú időn keresztül egyre nagyobb mértékben támaszkodott a beruházásokra, miközben a megtermelt többletkapacitások számára a külpiacon váltak természetes levezetési csatornává, ahelyett, hogy – a 2011-ben bevezetett 12. öt éves tervnek megfelelően – fokozatosan csökkent volna a beruházások aránya és növekedett volna a fogyasztása.

Ez a mechanizmus különösen jól megfigyelhető a 2008-as globális pénzügyi válság után. Amikor a fejlett országok keresletének visszaesése veszélyeztette a kínai exportorientált növekedési modellt, Peking nagyszabású beruházási programmal reagált. Az infrastruktúra-fejlesztés – gyorsvasutak, utak, hidak, városi infrastruktúra és energetikai beruházások – hosszú éveken keresztül képes volt felszívni a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat és fenntartani a gazdasági növekedést. A beruházási modell azonban önmagát erősítő folyamatot is létrehozott: a növekvő kereslet újabb termelőkapacitások kiépítését ösztönözte az acél-, cement-, gép- és építőiparban. Önmagában az, hogy Peking likviditás bővítéssel és állami kereslet élénkítéssel reagált a válság okozta helyzetre még nem lett volna gond, csak hogy ahelyett, hogy idővel kivezette volna az állami beavatkozásnak ezt a formáját, inkább fenntartotta azt a következő másfél évtizedben is, ami egyre nagyobb egyensúlytalansághoz vezetett a kínai gazdaságon belül. Márpedig a kínai gazdaság méretéből fakadóan ez mára már világgazdasági egyensúlytalanságot is okoz.

Amikor az infrastruktúra-beruházások további bővítésének gazdasági megtérülése csökkenni kezdett, a növekedés egyre inkább az ingatlanpiac felé fordult. Az ingatlanfejlesztés hosszú időn keresztül a kínai gazdaság egyik legfontosabb beruházási és hitelfelvételi csatornájává vált, miközben a háztartások számára az ingatlan a vagyonfelhalmozás egyik legfontosabb formája lett. A modell végül azonban itt is elérte korlátait. Az ingatlanpiac korrekciója nem csupán az építőipari keresletet csökkentette, hanem a háztartások vagyonérzetét és fogyasztási hajlandóságát is gyengítette. Az IMF szerint a tartós ingatlanpiaci visszaesés és a háztartások romló jövedelmi, illetve foglalkoztatási várakozásai az elmúlt években tovább növelték a megtakarítási hajlandóságot – pedig a cél éppen ennek ellenkezője lett volna legalább 2011 óta.

A probléma ezzel egyidejűleg strukturálisabbá vált. Ha a beruházások és az ipari termelési kapacitások gyorsabban növekednek, mint a belföldi kereslet, akkor a különbséget vagy a beruházások visszafogásával, vagy a fogyasztás növelésével, vagy a külpiacon értékesítés bővítésével kell levezetni. Kína esetében egyik első két lehetőség sem valósult meg kellő mértékben. A fogyasztás növelését a magas megtakarítási hajlandóság, az ingatlanpiaci válság és a korlátozott szociális biztonsági háló nehezítette, miközben a beruházások visszafogása a gazdasági növekedés lassulásának veszélyét hordozta, ami politikailag vállalhatatlan volt a Kínai Kommunista Párt számára. Így a harmadik út, az export, vált ismét egyre fontosabbá.

Ez magyarázza azt is, hogy a kínai külkereskedelmi többlet miért tudott az utóbbi években ismét jelentősen növekedni. Az IMF becslése szerint Kína folyó fizetési mérlegének többlete 2025-ben a GDP 3,3

⁶ [People's Republic of China: 2025 Article IV Consultation—Press Release](#); Staff Report; and Statement by the Executive Director for the People's Republic of China. International Monetary Fund, *IMF Country Report* No. 26/044, Washington, DC, 2026. [online, 2026.10.06.]

(kínai adatok szerint 3,7-3,8) százaléka emelkedett, miközben a magánbelföldi kereslet továbbra is gyenge maradt. A magasabb többlet mögött egyaránt szerepet játszott az erős áruexport, a gyenge belföldi kereslet és az ebből következően visszafogott import.⁷

A kínai modell tehát bizonyos értelemben sajátos paradoxont hozott létre. Minél sikeresebben növelte az ország termelési kapacitásait és technológiai képességeit, annál nagyobb lett annak a veszélye, hogy a létrejövő kínálat meghaladja a belföldi keresletet. A külkereskedelmi többlet ezért nem kizárólag a kínai vállalatok sikerének vagy az iparpolitikai támogatásoknak a következménye. Fontos szerepet játszik benne a kínai gazdaság belső megtakarítás-beruházás egyensúlya is. Az IMF elemzése szerint a jelenlegi külső többlet növekedésében az elmúlt időszakban már a beruházások visszaesése is jelentős szerepet játszott, különösen az ingatlanpiaci korrekció után.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a kínai export sikere kizárólag makrogazdasági kényszer következménye volna. A felhalmozott ipari kapacitásokhoz az elmúlt két évtizedben jelentős technológiai fejlődés is társult. A kínai vállalatok egyre magasabb hozzáadott értékű termékek előállítására váltak képessé, miközben a méretgazdaságosság, a rendkívül integrált beszállítói láncok, az infrastruktúra és az állami iparpolitika együttesen tovább erősítették versenyképességüket. Az iparpolitika szerepét ugyanakkor nem szabad túlértékelni: az exportexpánzió mögött a makrogazdasági egyensúlytalanságok és a valódi vállalati versenyképesség egyaránt jelen vannak. Az IMF szerint ugyanakkor az állami, adósságból finanszírozott beruházások és az indokolatlan iparpolitikai támogatások egyes kereskedhető szektorokban már túlzott kínálat kialakulásához is hozzájárultak.

A második Kína-sokk szempontjából éppen ez a kombináció a meghatározó. Kína ma már nem egyszerűen azért képes nagy mennyiségű terméket exportálni, mert olcsó munkaerővel rendelkezik. Egy olyan gazdaság alakult ki, amely egyszerre képes nagyon nagy termelési kapacitásokat létrehozni, ezeket egyre magasabb technológiai színvonalon működtetni, és a belföldön fel nem szívott kínálatot a világpiacokon értékesíteni. Ez a sajátosság különbözteti meg alapvetően a jelenlegi folyamatot az első Kína-sokktól, és egyben megmagyarázza, hogy miért éppen a fejlett országok ipari bázisa válhat az új kínai exportexpánzió legfontosabb célpontjává.

4. Az első és a második Kína-sokk összehasonlítása

Az első és a második Kína-sokk között fontos folytonosságok vannak, de legalább ilyen lényegesek a különbségek. Mindkét esetben Kína termelési kapacitása gyorsabban bővül, mint amennyivel a belföldi kereslet ezt a kapacitást fel tudja venni, ezért a többlettermelés egyre nagyobb része kerül a külpiacokra, tehát részben a kínai gazdaság belső egyensúlytalanságainak külső levezetését szolgálja.

Ugyanakkor az első Kína-sokk mindenekelőtt a fejlett országok munkaintenzív, alacsonyabb hozzáadott értékű feldolgozóipari ágazatait érintette. A textilipar, ruházati ipar, játékgártás stb. kerültek a kínai importverseny célkeresztjébe. Kína ebben az időszakban elsősorban azzal vált rendkívül hatékony exportőrré, hogy nagy tömegben, alacsony költséggel és egyre jobb minőségben tudott olyan termékeket előállítani, amelyeket a fejlett gazdaságokban már amúgy is egyre kevésbé volt gazdaságos előállítani.

A második Kína-sokk ezzel szemben egyre inkább a magasabb hozzáadott értékű és technológiai-intenzívebb ágazatokat érinti. A változás különösen jól látható az elektromos járművek, akkumulátorok, napelemek, egyes gépipari termékek, elektronikai eszközök és más fejlett ipari termékek esetében. Ez nem pusztán azt jelenti, hogy Kína ma már drágább termékeket is képes exportálni, hanem hogy a kínai vállalatok egyre több olyan iparágban váltak technológiailag és szervezetiileg versenyképessé, amely korábban elsősorban Európa, Japán, Dél-Korea vagy az Egyesült Államok ipari előnyének számított.

⁷ Ibid.

Ez a különbség alapvetően módosítja a fejlett gazdaságok alkalmazkodási lehetőségeit is. Az első Kína-sokk idején az Egyesült Államok számára létezett egy viszonylag világos szerkezeti alkalmazkodási pálya. Az alacsonyabb hozzáadott értékű termelés egy részének Kínába telepítése mellett az amerikai gazdaság tovább tudott specializálódni olyan szolgáltatásokban és technológiai ágazatokban, amelyekben magasabb termelékenységet és hozzáadott értéket tudott elérni. Ez természetesen nem jelentette azt, hogy az alkalmazkodás társadalmi költségei jelentéktelenek lettek volna, makrogazdasági szinten azonban az amerikai gazdaság rendelkezett olyan új növekedési motorokkal, amelyek képesek voltak ellensúlyozni az ipari foglalkoztatás egy részének elvesztését. Persze ma már látható, hogy bár gazdasági szempontból az amerikai alkalmazkodás sikeresnek mondható, addig geopolitikai és a (védelmi) ipari kapacitások szempontjából mindez rendkívül komoly problémákhoz vezetett. Elég arra utalni, hogy mára Kína hajóépítő kapacitása több mint kétszázszorosa (!) az amerikai szintnek, ami egy elhúzódó esetleges konfliktus esetén döntő jelentőségűnek bizonyulhat.⁸

Európa helyzete ebből a szempontból kedvezőtlenebb lehet. Az európai gazdaság, és különösen Németország, lényegesen nagyobb mértékben támaszkodik a feldolgozóiparra, mint az Egyesült Államok. Ha tehát a kínai verseny nem a feldolgozóipar alsóbb szegmenseit, hanem annak magasabb technológiai és hozzáadott értékű részeit kezdi elérni, akkor nem egyszerűen egyes gyárak bezárásáról vagy munkahelyek megszűnéséről van szó. Az ipari értékláncok, a beszállítói hálózatok, a kutatás-fejlesztési kapacitások és végső soron az európai technológiai autonómia is érintetté válhat. Európa azért lehet a második Kína-sokk legnagyobb vesztese, mert gazdasági szerkezete különösen erősen kötődik a feldolgozóiparhoz, miközben éppen ezekben az ágazatokban erősödik Kína versenyelőnye. Németországban például a feldolgozóipar a GDP mintegy 18 százalékát adja, és az ipar jelentős része közepes és magas technológiai színvonalú termékek előállítására épül. Ha Kína ezekben az ágazatokban is tartósan versenyképesebbé válik, az nem csupán egyes vállalatok piaci részesedését veszélyezteti, hanem egész európai értéklánco-
kat.⁹

A problémát súlyosbítja, hogy Európának nincs olyan egyértelmű alternatív növekedési pályája, mint amellyel az Egyesült Államok az első Kína-sokk idején rendelkezett. Az európai szolgáltatási és technológiai szektorok ugyan fejlődnek, de eddig nem tudták az iparhoz hasonló mértékben betölteni a növekedés és az export motorjának szerepét. Ezért az ipari versenyképesség elvesztése Európa számára nem egyszerű szerkezeti átalakulást, hanem a gazdasági modell alapjainak meggyengülését jelentheti.

További fontos különbség a kínai verseny mögött álló termelési kapacitás nagysága. Az első sokk idején Kína elsősorban az olcsó munkaerőből, a külföldi működőtőke beruházásaiból, a technológiaátvételtől és a világ gazdaságba való integrációból profitált. A második sokk idején azonban már egy olyan gazdasággal állunk szemben, amely saját vállalatai révén is képes komplex technológiák fejlesztésére, óriási beszállítói ökoszisztémák működtetésére és rendkívül gyors kapacitásbővítésre. Kína ezért nem egyszerűen „az olcsó gyártó” szerepét tölti be, hanem egyre több iparágban a teljes értéklánc meghatározó szereplője.

A két sokk között ugyanakkor fontos hasonlóság, hogy a kínai exportnyomás önmagában nem magyarázható pusztán állami támogatásokkal. A költségelőnyökhöz és méretgazdaságossághoz ma már technológiai fejlődés, integrált ipari ökoszisztémák és aktív iparpolitika társul. A legfontosabb különbség végül az, hogy az első Kína-sokk elsősorban a fejlett országok iparának egy részét szorította ki, míg a második már azt a kérdést veti fel, hogy ki lesz képes a jövő iparágainak termelését és technológiai bázisát ellenőrizni. Az első sokk esetében a kérdés az volt, hogy Európa és Amerika mit gyártanak továbbra is, és

⁸ [Public Hearing, March 24, 2025](#). Office of the United States Trade Representative, 2025.03.24. [online, 2026.10.07.]

⁹ AGUIARI, Ginevra et al.: Which countries are most vulnerable to the industrial rise of China? Mapping Europe's uneven exposure. *ECB Economic Bulletin*. Issue 6/2026 (2026)

mit engednek át Kínának. A második esetben már az a tét, hogy ki gyárt elektromos autót, akkumulátort, gépet vagy más fejlett technológiai terméket, és ezzel együtt hol maradnak a kapcsolódó kutatási, fejlesztési és beszállítói kapacitások. Ezért a második Kína-sokk potenciálisan nem egyszerűen egy újabb kereskedelmi alkalmazkodási folyamat, hanem az ipari versenyképesség és a gazdasági szuverenitás kérdésévé vált.

5. A kínai állami támogatás kérdése

A második Kína-sokk elemzésében megkerülhetetlen az állami támogatások kérdése. A kínai iparpolitika ugyanis nem csupán közvetlen költségvetési támogatásokat jelent. A kínai állam – központi és helyi szinten egyaránt – adókedvezményekkel, kedvezményes hitelekkel, támogatott földterülettel, kutatás-fejlesztési forrásokkal, állami beszerzésekkel és különböző szabályozási eszközökkel igyekszik előnyhöz juttatni a stratégiai jelentőségű ágazatokat. Az IMF becslése szerint ezek együttes fiskális költsége 2023-ban a GDP mintegy 4 százalékát érte el. A támogatások különösen a feldolgozóiparban, a csúcstechnológiai ágazatokban és az autóiparban koncentrálódnak.¹⁰

Nemzetközi összehasonlításban is jelentős a különbség. Az OECD 2026-os adatbázisa szerint a kínai ipari vállalatok 2005 és 2024 között átlagosan háromszor-nyolcszor nagyobb állami támogatásban részesültek, mint OECD-országokban működő versenytársaik. Különösen magas támogatási arányokat figyeltek meg a napelemgyártás, a félvezetők, az alumínium-, acél- és hajógyártás területén.¹¹ Ráadásul ezek a támogatások gyakran az éppen felívelő iparágakban koncentrálódnak, majd a globális piaci dominancia kialakítása után egy újabb felemelkedő szektorra irányítja át a kínai állam.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a kínai export sikere kizárólag vagy akár elsősorban az állami támogatásokból következne. A támogatás ugyanis olyan vállalatokat is érint, amelyek mögött valódi technológiai fejlődés, jelentős méretgazdaságosság, kiterjedt beszállítói hálózatok és intenzív vállalati verseny áll. Az elektromos autók vagy az akkumulátorok esetében ezért félrevezető lenne minden kínai versenyelőnyt „tiszteességtelen támogatásként” értelmezni. Az állami politika sok esetben éppen azt tette lehetővé, hogy egy új iparág nagyon gyorsan elérje azt a méretet, amely mellett a vállalatok a világpiacon is versenyképessé válhattak. A „trükk” az, hogy Kína méreteiből adódóan képes egyszerre létrehozni az öldöklő versenyt és az állami támogatások rendszerét, ahol az adott iparág számtalan vállalata küzd egymással a belső piacon, miközben az állami szubvenciók támogatják őket a nemzetközi versenytársakkal szemben.

A probléma akkor jelentkezik, amikor az iparpolitika a piaci kilépés mechanizmusát is gyengíti. Ha egy stratégiai ágazatban egyszerre számos helyi kormányzat támogat új beruházásokat, miközben a vállalatok kedvezményes finanszírozáshoz és más előnyökhöz jutnak, könnyen kialakulhat túlzott kapacitás.

Ez azért különösen fontos, mert a belső kereslet gyengesége mellett a fölös kapacitás egy része szükségszerűen a külpiacokon jelenik meg. Így az állami iparpolitika és a kínai exporttöbblet között közvetett kapcsolat alakulhat ki: a támogatott beruházások növelik a kínai termelési kapacitást, miközben a hazai kereslet nem feltétlenül bővül ezzel arányosan. Az IMF ezért arra figyelmeztet, hogy az iparpolitikai támogatások és a gyenge belső kereslet együttesen növelhetik a túlkapacitásból fakadó nemzetközi feszültségeket.¹² A vita valódi tétje tehát nem az, hogy „támogatja-e Kína az iparát”, hanem az, hogy mekkora szerepet játszanak ezek a támogatások a globális verseny feltételeinek megváltoztatásában, torzításában.

¹⁰ GARCIA-MACIA, Daniel et al.: [Industrial Policy in China: Quantification and Impact on Misallocation](#). IMF Working Paper No. 2025/155. International Monetary Fund, Washington, DC, 2025. [online, 2026.10.07.]

¹¹ [OECD MAGIC Database of Industrial Subsidies](#). OECD Publishing, Paris, 2026.06.01. [online, 2026.10.07.]

¹² GARCIA-MACIA, Daniel et al., 2025.

6. Az EU válasza

Az Európai Unió az elmúlt években fokozatosan felismerte, hogy a kínai versenyre nem lehet kizárólag a piacok további megnyitásával és a szabadkereskedelem hagyományos eszközeivel reagálni. A kínai állami támogatások, a túlkapacitások és az egyre élesebb geopolitikai verseny következtében az uniós gazdaságpolitika középpontjába a gazdasági biztonság, a kockázatcsökkentés és a stratégiai autonómia került. Az EU ma már számos olyan eszközzel rendelkezik, amelyekkel korlátozhatja a külső állami támogatásokból eredő torzulásokat, ellenőrizheti a stratégiai beruházásokat, illetve szükség esetén védheti saját piacát. Az egyik legfontosabb eszköz a külföldi támogatásokról szóló rendelet (Foreign Subsidies Regulation), amely 2023-ban lépett hatályba. Ennek jelentősége, hogy korábban az uniós állami támogatási szabályok elsősorban a tagállamok által nyújtott támogatásokat ellenőrizték, miközben a harmadik országok kormányai által biztosított pénzügyi előnyök sokkal kevésbé voltak szabályozhatók. Az új rendszer lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy megvizsgálja, torzítt-e a belső piac működését az Unión kívüli államok által nyújtott támogatások, például nagy felvásárlások vagy közbeszerzések esetében, és szükség esetén korrekciós intézkedéseket írjon elő.¹³

Hasonló célt szolgálnak a klasszikus kereskedelemvédelmi eszközök, mindenekelőtt az antidömping- és kiegyenlítő vámok. Ezek alkalmazása azonban nem automatikus: bizonyítani kell a támogatás, az európai iparnak okozott kár és a kettő közötti okozati kapcsolat fennállását. Ráadásul a védővám csak abban a mértékben vethető ki, amennyi tiltott állami támogatást az európai vizsgálat bizonyítani és így jogilag védeni tud. Ez fontos korlátot jelent, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az EU célzottan lépjen fel azokkal a termékekkel szemben, amelyek esetében az állami támogatás ténylegesen tisztességtelen versenyelőnyt eredményez.¹⁴

Az EU gazdasági biztonsági politikájának másik pillére a külföldi beruházások ellenőrzése. A 2026-ban elfogadott új szabályozás tovább erősíti ezt a rendszert: a jövőben valamennyi tagállamnak kötelező lesz bizonyos minimális szempontok szerint ellenőriznie a stratégiai területeken megvalósuló külföldi beruházásokat. A szabályozás kiterjed többek között a kritikus technológiákra, a kritikus nyersanyagokra, az energiára, a közlekedésre és bizonyos pénzügyi infrastruktúrákra. Ez különösen fontos lehet olyan esetekben, amikor egy külföldi vállalat nem egyszerűen piacot keres Európában, hanem európai technológiához, infrastruktúrához vagy beszállítói kapacitáshoz kíván hozzáférni.¹⁵

Az EU emellett létrehozta az Anti-Coercion Instrumentet is, amely 2023 végén lépett hatályba. Ennek célja, hogy az Unió gazdasági nyomásgyakorlással szemben is képes legyen fellépni. Az eszköz végső esetben lehetőséget biztosít kereskedelmi, szolgáltatási, beruházási, közbeszerzési vagy más piaci korlátozások alkalmazására. Jelentősége elsősorban nem a tényleges megtorlásban, hanem az elretentésben rejlik: az EU jelezni kívánja, hogy gazdasági függőségei nem jelentik azt, hogy külső szereplők büntetlenül kényszeríthetik politikai döntések megváltoztatására.¹⁶

Ezeket az eszközöket egészítik ki a kritikus nyersanyagokra, exportkontrollra, technológiabiztonságra és ellátási láncokra vonatkozó új politikák. Az irány egyértelmű: az EU nem kíván teljes gazdasági

¹³ [Regulation \(EU\) 2022/2560 of 14 December 2022 on foreign subsidies distorting the internal market](#). Official Journal of the European Union, L 330, European Parliament – Council of the European Union, 2022.12.23. [online, 2026.10.07.].

¹⁴ [Regulation \(EU\) 2016/1037 of 8 June 2016 on protection against subsidised imports from countries not members of the European Union](#). Official Journal of the European Union, L 176, European Parliament – Council of the European Union, 2016.06.30. [online, 2026.10.07.].

¹⁵ [Regulation \(EU\) 2026/1386 of 17 June 2026 on the screening of foreign investments in the Union and repealing Regulation \(EU\) 2019/452](#). Official Journal of the European Union, L 2026/1386, European Parliament – Council of the European Union, 2026.06.26. [online, 2026.10.07.].

¹⁶ [European Parliament and Council of the European Union \(2023\): Regulation \(EU\) 2023/2675 of 22 November 2023 on the protection of the Union and its Member States from economic coercion by third countries](#). Official Journal of the European Union, L 2023/2675, European Parliament – Council of the European Union, 2023.12.07. [online, 2026.10.07.].

leválást Kínáról (decoupling), de csökkenteni akarja azokat a függőségeket, amelyek egy válság vagy geopolitikai konfliktus esetén stratégiai kockázatot jelenthetnek (derisking).¹⁷

A kérdés azonban az, hogy mindez elegendő lesz-e. A piacvédelem ugyanis önmagában nem teremti meg az európai versenyképességet. Ha az európai vállalatok energia-, finanszírozási, innovációs vagy szabályozási környezete tartósan kedvezőtlenebb marad, akkor a kínai import korlátozása csak időt nyer, de nem oldja meg az alapvető problémát. Az EU előtt ezért kettős feladat áll: egyrészt meg kell akadályoznia a tisztességtelen vagy stratégiaileg veszélyes verseny torzító hatásait, másrészt saját ipari és technológiai kapacitásait is újra versenyképessé kell tennie.

A második Kína-sokkra adott európai válasz végső soron ezért nem pusztán kereskedelempolitikai kérdés. Arról szól, hogy Európa képes-e úgy megőrizni nyitott gazdaságát, hogy közben megvédi azokat az ipari, technológiai és stratégiai képességeket, amelyek nélkül hosszú távon gazdasági és politikai súlya is csökkenhet.

7. Ellenérvek

A „második Kína-sokk” koncepciójával szemben több fontos ellenérv is megfogalmazható. Mindenekelőtt kérdéses, hogy a jelenlegi folyamat valóban egy újabb, az elsőhöz hasonló strukturális sokknak tekinthető-e. Kína exportteljesítményének növekedése ugyanis nem feltétlenül jelenti azt, hogy a fejlett gazdaságok iparának egészét kiszorítja. A globális kereskedelemben a verseny folyamatosan átrendezi a termelési szerkezetet, és a kínai import olcsóbbá válása az európai fogyasztók és vállalatok számára is előnyöket teremthet.

Az is lényeges különbség, hogy Kína ma már nem pusztán versenytársa, hanem egyben fontos piaca is az európai vállalatoknak. Az európai cégek jelentős része közvetlenül vagy közvetve profitál a kínai keresletről, miközben kínai beszállítóktól is vásárol. A kereskedelmi kapcsolat tehát nem egyszerű zéróösszegű verseny: egyes európai ágazatok veszteségeit más ágazatok nyereségei részben ellensúlyozhatják.

További ellenérv, hogy Kína saját gazdasági problémái korlátozhatják az exportoffenzíva tartósságát. A demográfiai öregedés, az ingatlanpiaci válság, a magas adósságállomány és a gyenge háztartási fogyasztás egyaránt lassíthatja a kínai növekedést, sőt akár egy válság is kialakulhat, amelyet esetleg – Japán mintára – egy elhúzódó stagnáció követhet. Az sem biztos, hogy minden új iparágban tartósan fennmarad a jelenlegi kínai kapacitásfelesleg. A technológiai fejlődés és a vállalati verseny idővel kikényszerítheti a kevésbé hatékony szereplők kiesését.

Végül az első Kína-sokk tapasztalata arra is figyelmeztet, hogy az importverseny makrogazdasági hatásait nem szabad kizárólag a veszteségeken keresztül értelmezni. Az olcsóbb termékek növelik a fogyasztók vásárlóerejét, miközben az importáló országok vállalatai számára is lehetővé tehetik a specializációt és a termelékenység növelését. A kérdés ezért nem az, hogy Kína „elveszi-e” Európa iparát, hanem az, hogy az európai gazdaság képes-e alkalmazkodni az új versenyfeltételekhez.

Mindezek alapján a „második Kína-sokk” inkább kockázati forgatókönyvként, mintsem elkerülhetetlen gazdasági törvényszerűségként értelmezendő. A veszély valós – és már vannak kézzelfogható veszteségek is, különösen az európai autóipar területén – de annak nagysága attól függ, hogy Kína exportkapacitásának növekedése milyen ütemben folytatódik, mennyire lesz tartós az európai versenyképességi lemaradás, és képes lesz-e Európa új növekedési és technológiai előnyöket kialakítani.¹⁸ A jelenlegi kép azonban meglehetősen borús, mert egyelőre semmi jele annak, hogy Peking képes vagy hajlandó lenne

¹⁷ [European Economic Security Strategy](#). European Commission, JOIN(2023) 20 final, Brussels, 2023.06.20. [online, 2026.10.07.]

¹⁸ AMICUCCI, Alessandra et al., 2026.

változtatni a gazdasági modelljén, sőt, úgy tűnik, hogy kifejezett gazdasági, politikai és geopolitikai célja minél több gazdasági területen globális dominanciát kialakítani.

8. Mit jelent mindez Magyarország számára?

Magyarország helyzete a második Kína-sokk szempontjából sajátos. Egyfelől az ország az európai átlagnál szorosabban kapcsolódik a kínai gazdasághoz, másfelől gazdasági szerkezete erősen kitett a feldolgozóipari átalakulásnak. Ez egyszerre jelent lehetőséget és kockázatot.

A kínai működőtőke-beáramlás rövid és középtávon fontos előnyöket teremthet Magyarországra. Az elektromos járművekhez, akkumulátorokhoz és más fejlett iparágakhoz kapcsolódó beruházások növelhetik a termelést, a foglalkoztatást és az exportkapacitást, miközben új technológiák és beszállítói kapcsolatok jelenhetnek meg a magyar gazdaságban. Magyarország ezért akár profitálhat is abból, ha az európai és kínai ipari értékláncok átrendeződése során új termelési kapacitások települnek Közép-Európába.¹⁹

Ugyanakkor éppen ez teremti meg a legfontosabb kockázatot. Ha a kínai vállalatok Európában nemcsak beruházóként, hanem egyre inkább a hazai és európai vállalatok versenytársaiként jelennek meg, akkor a magyar gazdaság könnyen két oldalról is nyomás alá kerülhet. Az egyik oldalon csökkenhet az európai vállalatok versenyképessége, a másikon pedig erősödhet a kínai vállalatok dominanciája azokon a szektorokon belül, amelyekben Magyarország maga is specializálódni kíván.

Különösen fontos az autóipar. A magyar gazdaság jelentős része kapcsolódik a német és más európai autóipari értékláncokhoz, miközben az elektromos autók és akkumulátorok gyártásában egyre nagyobb a kínai jelenlét. Ha az európai autóipar tartósan veszít globális versenyképességéből, annak Magyarországon nemcsak export- és beruházási, hanem foglalkoztatási következményei is lehetnek.

Magyarország számára ezért nem a Kínától való teljes gazdasági leválasztás lehet a reális stratégia. Sokkal inkább az a cél, hogy a kínai kapcsolatokból származó beruházási és technológiai előnyöket úgy használja ki, hogy közben ne váljon egyetlen külső gazdasági modell vagy technológiai ökoszisztéma függvényévé.²⁰ Ehhez az európai és kínai kapcsolatok mellett erősíteni kell a hazai hozzáadott értéket, a magyar beszállítói kapacitásokat, a kutatás-fejlesztést és a többirányú exportpiaci jelenlétet.

A második Kína-sokk tehát Magyarország számára nem egyszerűen fenyegetés. A legnagyobb kockázat éppen az lenne, ha Magyarország az európai ipar átalakulásának csupán összeszerelési helyszínévé válna, miközben a magasabb hozzáadott értékű technológiai és fejlesztési tevékenység továbbra is külföldön maradna. A kínai beruházások akkor jelenthetnek tartós előnyt, ha hozzájárulnak a magyar gazdaság technológiai és termelékenységi felzárkózásához, nem pedig pusztán újabb kapacitásokat hoznak létre. Ugyanakkor, ha hosszabb távon a második Kína-sokk az európai gazdaság leépüléséhez vezet, annak Magyarország mindenképpen a vesztese lesz, sőt, a kritikátlan együttműködése a kínai vállalatokkal akár elő is segítheti ezt a folyamatot.

9. Konklúzió

A „második Kína-sokk” nem egyszerűen a kínai export újabb hullámát, hanem a kínai ipari és technológiai verseny új szakaszát jelenti. Míg az első Kína-sokk elsősorban az alacsonyabb hozzáadott értékű, munka-intenzív ágazatokat érintette, a jelenlegi folyamat már a technológiaintenzív ágazatok területén jelent kihívást. Mindennek háttérében a kínai megtakarítási és beruházási modell, a belső kereslet gyengesége,

¹⁹ [CATL's New Battery Plant to Become Hungary's Largest Greenfield FDI Project Ever](#). Hungarian Investment Promotion Agency, 2022. [online, 2026.10.06.]

²⁰ GYÖRFFY Dóra: Iparpolitika és akkumulátorgyártás Magyarországon és Svédországban. *Közgazdasági Szemle*. 70:3 (2023) 245–273.

John Lukacs Világrend Elemzések 2026/9

a jelentős termelési kapacitások, a technológiai felzárkózás, valamint a méretből és integrált beszállítói rendszerekből fakadó versenyelőnyök állnak. Az állami támogatások fontos szerepet játszanak, de önmagukban nem magyarázzák Kína versenyképességét. A kihívás Európa számára különösen jelentős, mivel az európai gazdaságok nagyobb mértékben támaszkodnak a feldolgozóiparra. Az EU ezért nem támaszkodhat kizárólag kereskedelempolitikai védelemre: a versenyképesség, az innováció, az energiaárak és a finanszírozási feltételek javítása ugyanilyen fontos. Magyarország számára a kínai beruházások egyszerre jelentenek lehetőséget és kockázatot. Hosszú távon az a döntő, hogy ezek az együttműködések növelik-e a hazai technológiai és hozzáadott értéket, vagy csupán új termelési kapacitásokat hoznak létre. Ami bizonyos, hogy az EU növekvő külkereskedelmi hiánya Kínával szemben és az egyre fokozódó dezindusztrializáció nem fenntartható egy olyan világban, ahol a geopolitikai tényezők ismét az előtérbe kerülnek.

John Lukacs Világrend Elemzések 2026/9

A John Lukacs Világrend Elemzések sorozat a globális politikai és gazdasági rend átalakulásával kapcsolatos legfontosabb kérdéseket tárgyalja. A sorozat célja, hogy tudományos igénnyel megírt elemzéseken keresztül hozzájáruljon a világrend változásáról folytatott diskurzushoz, és feltárja a nemzetközi kapcsolatokban zajló dinamikákat. Az elemzések a nagyhatalmi versengést, a globális politikai struktúrák átalakulását, valamint a 21. századi világpolitikai tájat formáló kulcsszereplők külpolitikáját elemzik.

A sorozatot a John Lukacs Intézet keretében működő Amerika Kutatási Program és a Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Program közösen szerkeszti. A sorozat szerzői elsősorban az Intézet kutatói, kutatócsoportjaink tagjai, de külsős szakértők is részt vehetnek, akik a tudományos követelmények betartásával kívánják kifejezni véleményüket. Az elemzések angol és magyar nyelven egyaránt elérhetőek, és céljuk, hogy a tudományos közösség, a döntéshozók, valamint a szélesebb közönség számára is értékes és hasznos betekintést nyújtsanak a világrend változásába.

Kiadó:
John Lukacs Intézet
Eötvös József Kutatóközpont
Nemzeti Közzolgálati Egyetem

ISSN: 3094-113X

Szerkesztők:
Csizmazia Gábor, Eszterhai Viktor, Tárnok Balázs

Szakmai lektor:
Vörös Zoltán
Eszterhai Viktor

© Szerző(k)

A kiadó elérhetősége:

1441 Budapest, Pf. 60.
Tel: 00 36 1 432-9000
E-mail: jli@uni-nke.hu